

SCI-CONF.COM.UA

**ACHIEVEMENTS AND
PROSPECTS OF MODERN
SCIENTIFIC RESEARCH**

**ABSTRACTS OF III INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
FEBRUARY 7-9, 2021**

**BUENOS AIRES
2021**

ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH

Abstracts of III International Scientific and Practical Conference

Buenos Aires, Argentina

7-9 February 2021

Buenos Aires, Argentina

2021

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ
РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ**

Нестеренко Світлана Вікторівна,

к. т. н., доцент

Одарюк Тетяна Семенівна

ст. викладач

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

м. Полтава, Україна

Вступ. Земля є місцем людського існування, що визначає її важливу роль у процесі соціально-економічного розвитку суспільства. Як основа екосистеми, знаряддя і предмет виробництва, об'єкт права власності, вона є базисом сталого розвитку, умовою соціального прогресу та добробуту людини. У сільському господарстві земля виступає не тільки просторовим базисом для розміщення виробництва, а є предметом праці та основним засобом виробництва. Особливості землі, як засобу праці, пов'язані з її родючістю. Однією з важливих властивостей землі є її обмеженість. Тому зараз в усьому світі гостро стоїть питання щодо підвищення ефективності земельних ресурсів та їх раціонального використання.

Мета. Дослідження ефективності та раціонального використання земельних ресурсів та розробка факторів підвищення ефективності їх використання в Україні.

Основні результати дослідження та обговорення. Унікальний земельно-ресурсний потенціал України обумовлює її особливе місце серед інших європейських країн. Земля завжди була, є і буде обмеженим ресурсом. Дбаючи про успішне майбутнє країни, ми повинні розумно та раціонально розпоряджатися національним багатством – українською землею, забезпечувати ефективність її використання. У світі панує думка, що нація, яка втратила ґрунт, приречена на загибель. Починають усвідомлювати це, коли ґрунти вже

істотно зруйновано чинниками деградації, а на їх відновлення доводиться затрачати колосальні ресурси.

Якщо виходити з того, що «корисні властивості землі» – це продукт природного походження, то доводиться задуматися над питанням, що означає «ефективне» її використання – завдання, яке ставиться перед землекористувачами. Для них «ефективне», коли продукт виробництва коштує більше, ніж витрати на його вирощування та продаж. Коли мова йде про об'єкти основних засобів виробництва, що є результатом попередньої праці, питання вирішується через накопичення коштів амортизаційних відрахувань, що спрямовуються потім на їх відновлення та заміну. Земля – ресурс іншого роду, її властивості природні, амортизація її не передбачена, але вона, як засіб виробництва, теж вимагає відновлення родючості. З цієї причини ми не ототожнюємо «раціональне» та «ефективне».

Раціональність використання землі слід розуміти, як екологічну складову землекористування, виражену вимогою збереження вихідних властивостей сільськогосподарських угідь, а також як природний ресурс, що визначається встановленою в цих цілях системою кількісних та якісних показників, динаміку яких можна вважати вираженням оцінки раціонального їх використання. Засноване на землі аграрне виробництво, де земля виступає в якості основного засобу виробництва, супроводжується витратами грошових і матеріальних засобів та орієнтоване на отримання певного результату. Порівняння величини таких вкладень і результату означає ефективність виробництва, що трактується як ефективність використання землі. Принцип раціональності стає ключовим аспектом системних підходів подальшого розвитку земельних і будь-яких інших відносин пов'язаних з використанням природно-ресурсного потенціалу у світі.

Одним із головних системних елементом в методології екології довкілля виступає теорія раціонального використання природних ресурсів, їх факторів та землі.

Природне середовище та урбанізовані території – це не сума простих об'єктів та окремих елементів, це система взаємопов'язаних елементів, що організовано взаємодіють і формують єдність, яка цілісно набагато більша і значніша ніж указана сукупність, як сума. Тільки розумна організація цілісної системи, розуміння її цілісної природи та місії дає відповідь щодо раціональності її існування та використання. Вказане визначає подальшу екологічну, природну стійкість системи.

Раціональний (от лат. ratio – розум), означає розумний, обдуманий, особливий системний конструкт, що унікальний для кожної епохи з урахуванням тогочасного стилю мислення і на той час сформованих знань та поведінки людей, яка вважалася раціональною.

Соціальний рух і розвиток матерії, це перш за все розвиток реальних соціальних систем, енергетичним стержнем яких виступає свідомість – індивідуальна і соціальна (суспільна). В раціональній системотворчій поведінці роль свідомості, особливо соціальної, є головною і визначальною, і саме вона виступає вирішальним фактором оптимістичних перспектив поглиблення і якісних змін раціональних поведінкових спочатку теорій, а потім і практично реального життя людства.

Раціональне використання земель – це обов'язкова екологічна вимога, а не забезпечення землекористувачами максимального ефекту при досягненні мети землекористування з урахуванням охорони земель та природних факторів.

Під ефективністю використання земель у сільському господарстві необхідно розуміти економічний результат від використання сільськогосподарських земель, який характеризується відношенням отриманого ефекту (вираженого у натуральних та вартісних показниках) та площі з урахуванням якості та віддаленості земельної ділянки. Використання землі, як складової аграрного виробництва, підпорядковується законам, що регулюють організацію та економіку галузі сукупністю організаційних, економічних та правових механізмів, стимулюючи її природоохоронне використання. Сукупність таких законодавчо встановлених механізмів (організаційних та

економічних) або правил використання землі визначає зміст земельних відносин, направляючи дії людей із землею у потрібних для суспільства напрямках, формах, способах і методах використання. Виділення їх в якості самостійного предмета вивчення – об'єктивна необхідність, обумовлена багатофункціональністю земельних ресурсів та їх значенням не тільки як місця розселення людей, але і як джерела для них засобів життєзабезпечення. До організаційних та організаційно-адміністративних заходів тут можна віднести: зонування територій, землеустрій, інформаційне забезпечення, встановлення меж розміру земельної ділянки, порядок перереєстрації земельної власності та угод із землею, обмеження технологій, видів і форм використання землі.

Економічні заходи регулювання земельних відносин передбачають використання вартісних вимірників для орієнтації землекористувачів у виборі системи ведення господарства, що забезпечує отримання рентного доходу і зберігає якісні властивості землі.

На нашу думку, раціональне та ефективне використання земель – це розумне, оптимальне, науково і суспільно збалансоване, платне та безоплатне використання землі, що забезпечує сталість збереження і примноження природних, родючих властивостей біокосної системи, коли досягнутий баланс між ефективністю і екологічними параметрами, між приватним і суспільним інтересом, забезпечено оптимальне пропорційно-збалансоване гармонійне використання земельного ресурсу. Умови використання землі формуються і здійснюються за допомогою адекватних завдань правових, економічних, організаційних, соціальних інститутів, складаючи у сукупності цілісний взаємоузгоджений в деталях механізм регулювання дій із землею. Правові акти законодавчо закріплюють заходи, обґрунтовані наукою і перевірені практикою, роблять їх нормами, обов'язковими для користувачів землею. Сукупність зафіксованих у встановленому порядку документів, починаючи від закону до підзаконних актів різного рівня, складають систему правового забезпечення (нормативно-правову базу) формування, функціонування, контролю та регулювання земельних відносин.

Складність формування ефективної системи земельних відносин – необхідність враховувати подвійність положення землі у сільському господарстві, тобто регулювання її використання як природного компоненту і як основного засобу виробництва. Поява суперечливих завдань (збереження природного ресурсу та його інтенсивне використання, як виробничої компоненти) ставить перед політиками, технологами, вченими та практиками завдання розроблення таких норм використання землі, які б не суперечили один одному (маючи на увазі природні вимоги і вимоги товарного виробництва), а узгоджено вирішували б обидва завдання. Ця вимога забезпечується не завжди, що формує в системі земельних відносин протиріччя, які, накопичуючись, створюють проблеми. Це підтверджує аналіз результатів реформи: масове порушення вимог раціонального та ефективного використання угідь, скорочення або припинення робіт з комплексної агрохімічної меліорації земель, заходів щодо запобігання ерозії ґрунтів, інші роботи, спрямовані на підвищення родючості ґрунтів.

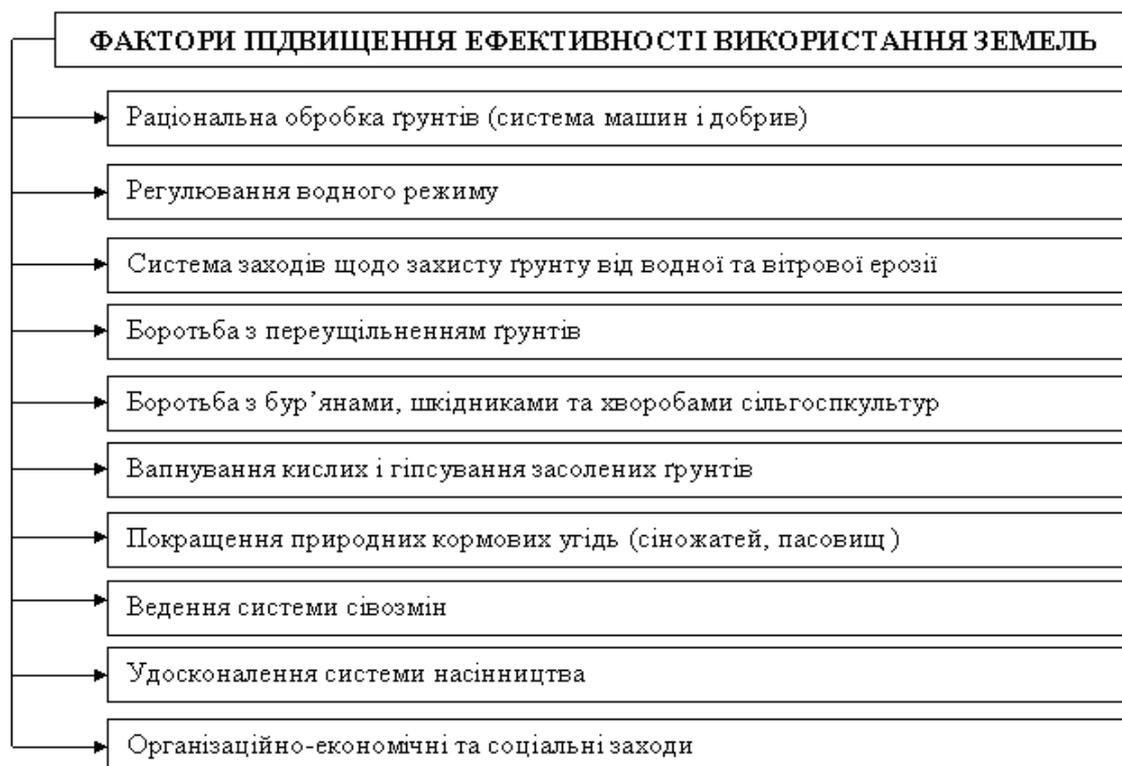
Важливе значення у системі земельних відносин є забезпечення стійкості земельних прав не тільки на певну площу, а й на розташування землі в певному місті та в певних межах, що підсилює інтерес землекористувачів до дбайливого та господарського ставлення до замкнутого саме в цих межах угідь. Підвищення раціональності і ефективності використання земельних ресурсів необхідно розглядати через упорядкування землеустрою та територіальне планування.

Особлива проблема – незадовільне виконання фінансових зобов'язань за програмами підвищення родючості земель. Роботи, пов'язані з відновленням деградованих угідь, можна розділити на два види, суттєві для організації їх подальшого фінансування. Перший – це технолого-екологічні роботи, спрямовані на поліпшення використання сільськогосподарських земель (дотримання сівозмін, мінімізація обробок, внесення органічних добрив, вапнування, промивка ґрунтів, усунення причин потрапляння у водойми гною, мінеральних добрив). Другий вид – еколого-технологічні (осушення,

збільшення вмісту гумусу, посадка лісосмуг в зоні вітрової ерозії, ліквідація ярів і усуненням водної ерозії, очищення озер і ставків).

Раціональність формує оптимальність, як пошук найкращих альтернатив, але на підставі об'єктивного і найбільш повного функціонального аналізу системи і правильної уяви про неї. Як приклад, сучасний інструментарій агроекології С. Антонця щодо подальшого ефективного використання сільськогосподарських угідь.

Таким чином, варто підкреслити, що підвищення ефективності використання земель сільськогосподарського призначення на основі раціональної системи землеробства можна досягти за умови наявності декількох факторів (Рис. 1).

Рис. 1. Фактори підвищення ефективності використання земель в Україні

Крім цього вимагають оперативного вирішення питання загально-економічних перетворень, причому як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях. Їх вирішення можливе на основі реалізації наступних заходів організаційно-економічного характеру: встановлення паритетності цін на

продукцію сільського господарства і продукцію та послуги інших сфер АПК; зниження кредитних ставок до рівня, що дозволяє вести розширене відтворення; уточнення спеціалізації сільськогосподарських організацій залежно від їх зонального розташування; вдосконалення структури посівних площ, забезпечення збереження родючості ґрунтів і оптимальне співвідношення економічно вигідних (затребуваних на ринку) сільськогосподарських культур; здійснення постійного моніторингу земель.

Постійне збільшення продуктивної сили землі є актуальною проблемою державного значення, від успішного вирішення якої залежать темпи розвитку галузей народного господарства, рівень добробуту населення, економіка країни в цілому. У даний час особливо актуальним є питання вироблення чіткої державної політики щодо земель сільськогосподарського призначення, основних напрямів та механізмів удосконалення регулювання земельних відносин у сільському господарстві, впорядкування землекористування.

Висновки. Реальна оцінка ролі «людства» в сучасному світі підкреслює звичайність раціональної поведінки в будь-яких сферах природокористування і життєдіяльності. В сфері землекористування раціональність набуває епохально-значимої якості, глобального геополітичного масштабу, що вимагає змінювати підходи щодо землекористування від сівозмін до агроекології в сільському господарстві, від сучасної урбаністики до міст майбутнього і повернення в природний стан більшої частини урбанізованих сьогодні людством територій.

Раціональність поведінки в природокористуванні переможе культ збагачення задля збереження біосфери сталого розвитку планети. На сьогодні, на жаль, реформування земельних відносин поки що не привели до значного поліпшення використання земель, підвищення продуктивності землеробства та родючості сільськогосподарських угідь.